

Видається за підтримки Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Бех Іван Дмитрович, доктор психол. наук, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України.

Беленька Ганна Володимирівна, доктор пед. наук, професор, Педагогічний інститут КУ ім. Бориса Грінченка.

Богуш Алла Михайлівна, доктор пед. наук, дійсний член НАПН України, Південноукраїнський НПУ ім. К. Д. Ушинського.

Гавриш Наталія Василівна, доктор пед. наук, професор, ДВНЗ "ПХДПУ імені Григорія Сковороди".

Єфименко Микола Миколайович, доктор пед. наук, професор, Бердянський ДПУ.

Кононко Олена Леонтівна, доктор психол. наук, професор, НДУ ім. Миколи Гоголя.

Крутій Катерина Леонідівна, доктор пед. наук, професор, Вінницький ДПУ ім. М. Коцюбинського.

Меленець Людмила Іванівна, канд. пед. наук, ІПО КУ ім. Бориса Грінченка

Низковська Олена Вікторівна, наук. співроб., ДНУ "Інститут модернізації змісту освіти" МОН України.

Піроженко Тамара Олександрівна, доктор психол. наук, Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України.

Рібцун Олія Валентинівна, канд. пед. наук, ст. наук. співроб., Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України.

Смольникова Галина Валентинівна, канд. психол. наук, ІПО КУ ім. Бориса Грінченка.

Сухомлинська Ольга Василівна, доктор пед. наук, дійсний член НАПН України.

Тарасенко Галина Сергіївна, доктор пед. наук, професор, Вінницька академія неперервної освіти.

У ФОКУСІ ВИПУСКУ:

ДИТИНА У СВІТІ МИСТЕЦТВА

У січні цього року було затверджено нову редакцію Базового компонента дошкільної освіти. Про роботу з оновлення документа, а також про його головні принципи ми розповідали у "ДВ" № 1. Нині розпочинаємо серію тематичних випусків, присвячених вивченню всіх освітніх напрямів. У цьому номері обговорюємо напрям "Дитина у світі мистецтва".

Для керівників:

- Що таке мистецько-творча компетентність дошкільника і як її формувати: нові методи, засоби і прийоми роботи; алгоритм мистецького заняття.
- Витяг з БКДО: результати освіти за напрямом "Дитина у світі мистецтва".
- Мистецький майстер-клас для педагогів.

Для педагогів-практиків:

- Бінарне заняття з використанням "вільних матеріалів".
- Організація театралізованої діяльності за казками.
- Заняття з фізкультури за методикою М. Єфименка.
- Цикл ранкових зустрічей у березні.
- Розвивальні килимки з паєток.

Для батьків:

- "Шкідливі" гумористичні поради, що поліпшать настрій і підкажуть, як заохотити дітей до читання.

ПОМІЧАЙМО КРАСУ ДОВКОЛА І НАВЧАЙМО ЦЬОГО ДІТЕЙ!

ФОТОКОНКУРС "НАШІ ДІТІ"

На 1-й с. обкладинки: фото надіслала Наталя Янчевська, м. Київ

Індекси для передплати НА ПОШТІ: "ДВ" — 74140, "ДВ" з додатками — 95989
ВИГІДНА ПЕРЕДПЛАТА НА САЙТІ JMIL.COM.UA

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

Всеукраїнський щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків

№2 (954), лютий 2021

Виходить з 1911/1931 року

Видавець **Ніна Андрусич**

Головна редакторка **Юлія Журлакова**

Редакторки: **Ольга Мельник, Тетяна Небесна**

Коректорка **Ніна Любаченко**

Комп'ютерна верстка **Володимира Васильєва**

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: серія KB № 24665-14605P від 24.12.2020.

Видруковано у друкарні ТОВ "Паперовий Змії-Опт", 01023, м. Київ, вул. Л. Первомайського, 6.

Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2302 від 04.10.2005.

Підписано до друку 10.02.2021. Формат 60x84 1/8. Папір крейдований. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 4,64.

У виданні використано ілюстрації з freerik.com

Відповідальність за зміст рекламних матеріалів несе рекламодавець

Адреса редакції:

04053, Київ-53, а/с 36.

E-mail: dv@dvsvit.com.ua

Тел.: (044) 486-11-19,

(096) 548-62-26,

(099) 376-35-36

© Видавництво "Світлич", 2021

Забороняється копіювання або інше відтворення матеріалів журналу

Зміст

Фотоконкурс "Наші діти"

2 Сніжок кружляє — надвір гукає!
обкл.

Актуальні проблеми

3 Олена ПОЛОВІНА
Дитина у світі мистецтва
Впроваджуємо Базовий компонент
дошкільної освіти (нова редакція)

Офіційний відріп

9 Освітній напрям
"Дитина у світі мистецтва"
Витяг із Базового компонента дошкільної освіти
(Державного стандарту дошкільної освіти)
нова редакція

Управління

і методична служба

11 Надія ГОРДІЮК,
Тетяна БАЛАБАНОВА

📌 **Казкова артмайстерня**
Майстер-клас для педагогів

Інтегрована освіта

16 Леся МАЦЕПЛЮК,
Наталія ШУТИЛЬОВА
"Вільні матеріали" на музичному занятті

18 Клоуну допомагали —
📌 реквізит йому шукали
Бінарне заняття для дітей старшої групи

Художня література

20 Наталія АРТЮХ, Людмила РУДЧЕНКО,
Алла ШВИДЕНКО, Марина КУЗНЕЦЬ
Книжки, у яких оживають казки
Робота з дітьми молодшої групи

Співпраця з родиною

22 Марія КИРИК
"Шкідливі поради" для батьків, або
Як справді допомогти дитині полюбити книжки

Педагогічна лабораторія

26 Людмила ПУШКАРЕНКО
📌 **Теплі ранки у дружньому колі**
Ранкові зустрічі в березні для дітей старшої групи

Фізичний розвиток

32 Олена ГАНЧО
Комахи зустрічають весну
Заняття з фізкультури для дітей середньої групи
(за методикою М. Єфименка)

Світ театру

34 Наталія ЩЕРБАНЬ
Рукавички-чарівнички
Заняття для дітей молодшої групи

Лайфхаки для педагогів

37 Діана ЧЕРНЯВСЬКА
Розвивальні килимки з паеток

Образотворчість

38 Світлана ТОПЧІЙ
Чарівні мандали: творчість, що заспокоює

Плекаймо рідну мову

19 Що можна і чого не можна відкрити?

Конкурс "Універсальний дидактичний посібник"

3 Олександра ЛИБА
обкл. **Цікаві круги**

📌 — До публікації можна **завантажити додаткові матеріали** на сайті **dv.in.ua**

У лютому в додатках до журналу "Дошкільне виховання"

ЧАРІВНИЙ СВІТ —
тема журналу "Джміль" № 2
jmil.com.ua/2021-2

У СВІТІ ТЕАТРУ —
тема журналу "Палітра педагога" № 2
dv.in.ua/pp2021-2

Додатки можна передплатити на сайті jmil.com.ua
або через Укрпошту разом з "ДВ" (індекс комплекту — 95989)
чи окремо ("Палітра педагога" — 40296, "Джміль" — 40295)

Дитина у світі мистецтва

Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція)

Олена ПОЛОВІНА,
канд. пед. наук,
доцентка кафедри дошкільної освіти,
Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка

Головною метою мистецької освіти є насамперед гармонійний розвиток особистості, формування ціннісного ставлення до краси, загальної культури, що є основою моральності, а також творчого підходу до життя. Як реалізувати ці завдання на практиці відповідно до вимог оновленого Базового компонента дошкільної освіти, розповідає одна зі співавторок документа і комплексної освітньої програми “Дитина”.

ЧИТАЙТЕ У СТАТТІ

- ✓ Яка роль мистецької освіти в розвитку особистості?
- ✓ Як формувати мистецько-творчу компетентність дошкільника?
- ✓ Які методи, засоби і прийоми є найефективнішими?

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ТВОРЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Мистецтво є своєрідним індикатором рівня культури суспільства загалом та особистості зокрема. Крім того (і це надзвичайно важливо!), воно здатне надихати, мотивувати й спонукати особистість до самовдосконалення. Тож не випадково назва освітнього напрямку — “Дитина у світі мистецтва” — набула нового звучання в останній редакції Базового компонента дошкільної освіти та, відповідно, в оновленій комплексній освітній програмі “Дитина”. Автори прагнули таким чином **зробити акцент на ролі мистецтва в розвитку особистості дитини та в дошкільній освіті загалом.**

Мистецька освіта дошкільнят не має на меті виховання художників, музикантів, акторів. Але здібності, якості, компетентності, що формуються і розвиваються в мистецьких видах діяльності, є інструментом творення дитини як особистості

та збереження її унікальності. Залучення до мистецтва не лише збагачує особистий, індивідуальний досвід взаємодії дитини зі світом, а й допомагає їй навчитися проникати у внутрішній світ іншої особистості. Такий досвід сприяє формуванню особистісної компетентності дошкільника, адже завдяки йому розвивається така базова характеристика як емпатія.

Ефективний вплив мистецтва на особистість дитини можливий лише за умови, що на передній план у мистецькій освіті виходитимуть не теоретичні й технічні, а **емоційні та чуттєві орієнтири.**

У новій редакції БКДО як Державного стандарту дошкільної освіти **мистецько-творчу компетентність** визначено як здатність дитини практично реалізувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів, емоційно-ціннісного ставлення до різних видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях, під час освітньої та самостійної діяльності.

Введення дитини дошкільного віку у світ мистецтва передбачає:

- ♦ розвиток здатності емоційно-чуттєво сприймати об'єкти і явища довкілля;
- ♦ забезпечення умов для самовираження в процесі мистецької діяльності.

якість освіти

творчість

ЯКІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРІОРИТЕТНІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ?

Реалізація завдань освітнього напрямку “Дитина у світі мистецтва” передбачає залучення вихованців до різних видів мистецької діяльності в умовах, спеціально створених для розвитку їхніх здібностей, формування здатності до самовираження з пріоритетом розвитку емоційної сфери, спрямованість на набуття ними життєвих навичок під час освітньої та самостійної художньої діяльності. В основі організації мистецької освіти дітей дошкільного віку лежать **принципи здоров'язбереження, естетичності, практичності, доцільності.**

Види мистецької діяльності дітей дошкільного віку

- ♦ **Художньо-продуктивна:** малювання, ліплення, аплікація (створення образів за допомогою різних художніх матеріалів).
- ♦ **Музична:** співи, слухання музики, музично-ритмічна та музично-ігрова діяльність, гра на дитячих музичних інструментах (візуалізація образів музики та передача їх під час виконавської діяльності голосом, рухами, пластикою).
- ♦ **Театралізована** — формування глядацької та виконавської культури на основі занурення в театральну атмосферу та створення і “проживання” образів персонажів у власній сценічній діяльності.
- ♦ **Самостійна художня діяльність** — специфічний спосіб організації життєдіяльності дітей, зумовлений природною потребою дошкільнят в інтимізації буття. Дитина повинна мати не тільки можливість усамітнитися, а й час, який можна використати на власний розсуд, аби самостійно закріпити вже набутий досвід

мистецьких дій, проявити чи певною мірою перевірити рівень своєї компетентності та самоствердитися. Така діяльність розгортається за ініціативою дітей, відповідає їхнім інтересам та потребам, вимагає особливого ставлення дорослого, його педагогічного супроводу.

Кожен з видів мистецької діяльності передбачає **вільні дії дитини у створеному педагогом просторі** на основі інтуїтивного досвіду та реалізації творчого потенціалу, який є в кожного малюка.

Мистецька діяльність дітей дошкільного віку має бути процесом не лише зовнішньої дії, а й поступового опанування (розвитку та контролю) особистістю власних емоцій, руху від пізнання себе зовнішнього до відкриття свого внутрішнього світу. Тому пріоритетним у мистецькій діяльності є розвиток здатності дитини до усвідомлення своїх внутрішніх глибинних прагнень, уміння викликати в себе позитивні емоційні стани, почуття, переживання та відтворювати їх у художніх образах.

Педагогічні умови формування емоційно-ціннісного ставлення дитини до мистецтва та мистецьких видів діяльності

- ♦ Цілеспрямоване застосування заходів, спрямованих на розвиток емоційної сфери дошкільників.
- ♦ Здатність педагога вміло, своєчасно і тактовно долати перешкоди, які стоять на шляху до пізнання краси.
- ♦ Створення умов для сприймання дитиною краси через емоції, переживання (“чудесний дотик до глибини душі”).
- ♦ Апелювання до генетичного досвіду світосприйняття, що зумовлений первинністю зв'язку індивідуального розвитку з історією людства.

Творчості захопливий процес
Завжди викликає інтерес.

(Надіслала Марина Котляр,
ТОВ “НВК Хелпі Кідс”, м. Київ)

- ♦ Врахування взаємозв'язку й залежності естетичного розвитку дитини від морального та інтелектуального.
- ♦ Налагодження безпосереднього процесу спілкування дитини з реальними об'єктами і явищами довкілля та їхніми мистецькими образами.

ЯКІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ЗАСТОСОВУВАТИ?

Формування мистецько-творчої компетентності передбачає розвиток у дитини таких якостей як *спостережливість* та *емоційність*. Провідним методом, спрямованим на набуття цих якостей, є **паузи споглядання** та **паузи вслуховування**. Вони допомагають відчувати радість, здивування, зацікавленість, дають можливість пізнати щось нове.

У сприйманні краси не можна поспішати – поспіх породжує байдужість. Будь-яке захоплення починається з мовчазного вдивлення в об'єкт, адже в мовчанні іноді можна почути більше, ніж у словах. Таку можливість дають **паузи споглядання**.

Щоб навчити дітей самостійно виокремлювати мальовничі куточки довкілля, бачити предмети в цікавих ракурсах, радимо використовувати **прийом “Чарівна рамка”**. Запропонуйте дітям подивитися на світ довкола крізь “бінокль”, “підзорну трубу”, рамку, вирізану з кольорового картону (вона може мати будь-який розмір та геометричну форму: округлість, квадрат, прямокутник тощо).

Ефективним є також **ігровий прийом “Розглядання з різних точок”**. Нехай ваші вихованці подивляться на об'єкт зблизька, а потім із певної відстані, перемістившись лівіше, правіше...

Використання цих прийомів допомагає сконцентрувати увагу дошкільників на певних об'єктах і явищах, дати їм можливість приміряти на себе роль художника, який знайшов цікавий об'єкт для відтворення, та пережити мить народження творчого задуму, який потім “оживе” у дитячій діяльності.

Паузи вслуховування дають змогу почути розмаїття звуків природного й соціального довкілля та є основою розвитку музичного слуху.

Результати таких спостережень можна фіксувати в **“щоденнику мистецьких вражень”** (груповому, у ЗДО, та сімейному), який спонукає дітей та дорослих не лише вдивлятися і вслухатися в довкілля в пошуках вражень, а й розширювати коло споглядання, відвідуючи мистецькі заклади (театр, музей, галерею, філармонію, виставковий

**Ми із власного досвіду знаєм –
Театральне мистецтво єдне!**

(Це та наступні фото надіслала
Тетяна Шевченко, ЗДО № 518, м. Київ)

центр тощо). Дорослі ведуть записи, а діти відтворюють враження в малюнках, піктограмах, емопозначках тощо.

Словесні методи:

- ♦ мистецтвознавча розповідь;
- ♦ обговорення;
- ♦ діалог і полілог;
- ♦ заохочення;
- ♦ порада.

Практичні методи:

- ♦ експериментування з матеріалами, інструментами, звуками, формами, атрибутами, створення образу в різних видах мистецької діяльності;
- ♦ вправлення в мистецьких техніках (малюванні, ліпленні, аплікації, співі тощо).

Забезпечення умов для самовираження кожної дитини в мистецькій діяльності передбачає емоційне занурення в середовище, наповнене різноманітними матеріалами для творчості, які дитина вибирає за власним бажанням і які допомагають реалізувати задуми щодо створення художнього образу. Завдання дорослого — **організувати вільний доступ до матеріалів**, за допомогою яких дитина виражає свій внутрішній стан (щось сокровенне й особисте), формує власні уявлення про світ, та допомогти їй усвідомити і запам'ятати власні відчуття.

Мистецьке або художньо-педагогічне спілкування – особлива, емоційно орієнтована форма спілкування на основі мистецької діяльності.

Мистецьке або художньо-педагогічне спілкування передбачає інтегровану мистецьку діяльність, у якій одна — образотворча (малювання, ліплення, аплікація), музична, театралізована — може домінувати. Пріоритетом такого спілкування є створення дітьми образів за допомогою самостійно вибраних засобів, способів, матеріалів.

Види мистецьких або художньо-педагогічних спілкувань

- ♦ *Теоретичні* (мистецтвознавчі).
- ♦ *Практичні* (спрямовані на образотворення в різних видах мистецької діяльності), які можуть проводитися у форматі майстерні (“Майстерня художника”, “Гончарна майстерня”, “Дизайнерська майстерня”, “Майстерня звуків”, “Акторська майстерня”, “Театральна майстерня” тощо).
- ♦ *Інтегровані* (ґрунтуються на синтезі та взаємодії різних видів мистецтва).

Алгоритм мистецьких занять

1. Визначення теми.
2. Добір відповідного матеріалу (обладнання, забезпечення).
3. Мотивація дітей (створення інтриги).
4. Продумування рефлексійних тематичних полілогів.
5. Визначення методів і прийомів роботи із “зерном образу”.
6. Конкретизація умов для вибору дітьми інструментів створення художнього образу (художньо-продуктивного, музичного, театралізованого).
7. Вибір прийомів стимулювання дітей до створення образу (з урахуванням вікових особливостей).
8. Визначення формату презентації дитячих робіт (вистава, концерт, виставка, вернісаж, колаж тощо).
9. Пошук емоційно орієнтованих прийомів закріплення вражень (підсумкова рефлексія).

Етапи мистецьких занять

- I. Проєктивний.
- II. Діяльнісний.
- III. Результативно-аналітичний.

Серед інших форм роботи, спрямованих на формування мистецько-творчої компетентності, — артпроекти, ігри, екскурсії, прогулянки, перегляди фільмів, телепередач, вистав, свята, розваги, концерти, фестивалі, шоу-програми та ін.

Діяльність в нас художньо-продуктивна — Ми створюємо дерево чарівне!

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Естетика побуту

Естетичне оформлення простору вчить дитину відчувати й усвідомлювати красу життя, спонукає створювати і берегти її. Художнє оформлення дошкільного закладу зумовлюється змістом освітньої діяльності, вимогами щодо охорони життя і зміцнення здоров'я дітей, їх естетичного розвитку. Обов'язково слід звертати увагу на меблі, іграшки.

Бажано використовувати не лише елементи декору (репродукції творів живопису, скульптури малих форм та ін.), а й малюнки, вироби дітей, батьків та педагогів.

Естетика побуту також має сприяти формуванню в дітей певних норм столового етикету, як-от використання гарних скатертин, серветок, посуду, столових приборів та ін.

Мистецтво

Зустріч із мистецтвом дає можливість повному подивитися на буденні речі; сприяє розвитку в дітей естетичних почуттів та формуванню на їх основі естетичного ставлення до природного та соціального довкілля; розвиває здатність отримувати естетичне задоволення від сприймання краси; підтримує інтерес до сприймання краси життя, що акумульована у творах мистецтва.

Твори **образотворчого мистецтва** використовують в оформленні побуту, під час освітньої та самостійної художньої діяльності. Це твори

живопису (портрети, натюрморти, пейзажі), графіки (естампи, гравюри, офорти, книжкові ілюстрації), малі скульптурні форми (вироби з фаянсу, гіпсу, дерева), твори декоративно-ужиткового мистецтва (кераміка, художнє скло, народні декоративні вироби та ін.).

Музику використовують як універсальний засіб впливу на розвиток дитячої особистості. У повсякденному житті діти сприймають музику пасивно, адже вона є тлом, звучить неголосно, на другому плані. Проте це не означає, що від такого сприймання немає користі — вплив музики все одно залишається безпосереднім.

Музичний супровід доречно застосовувати під час освітньої, ігрової, самостійної художньої діяльності, а також ранкового прийому дітей, вдягання на прогулянку, підготовки до денного сну, прийому їжі, збирання додому.

Мистецтво театру спрямоване на розвиток у дитини глядацької культури: здатності переносити естетичні оцінки з конкретного твору на інші види мистецтва; усвідомлено сприймати форму та зміст твору, його мораль, “зерно образу”; інтерпретувати смисли, які автор вклав у твір, режисерську концепцію та акторське виконання; співпереживати дійовим особам; готовність до рефлексії (особистісних оцінок вистави, дій персонажів, власних вражень та емоцій); спроможності використовувати набутий поведінковий досвід та емоційно проявлятися у власному житті.

Природа

Краса природи — перша і найдоступніша краса для людини — сприяє формуванню уявлень

про прекрасне, навичок мистецької діяльності, розвитку естетичних оцінок, переживань і смаків, створює широкі можливості для накопичення в дітей естетичних вражень, інтенсивного розвитку в них чуття кольору, тону, об'єму, контуру, перспективи.

Об'єкти та явища природи є подразниками, які стимулюють зорові, слухові, нюхові й тактильні переживання, необхідні для формування мистецької компетентності.

ПОЗИЦІЯ І ДІЇ ВИХОВАТЕЛЯ

Визначальним принципом педагогічного супроводу освітнього напрямку “Дитина у світі мистецтва” є формування ціннісного ставлення до продуктів мистецької діяльності та сприяння їх привласненню дитиною.

Усе, що робить дитина на мистецьких заняттях, має відповідати її життєвим запитам, бути спрямованим на формування життєвих навичок і особистісної компетентності.

Дитина повинна зрозуміти, для чого та чи інша діяльність потрібна їй у житті. Ідеться не про прагматизм, адже одна з найголовніших функцій мистецтва — гедоністична (отримання насолоди). Але мотивація краще спрацьовує у випадку, коли дитина бачить значущий результат мистецької діяльності (наприклад, засвоюючи прийоми ліплення під час занять із кулінарного мистецтва, декоруючи приміщення до свята, виконуючи роль у виставі тощо).

У процесі мистецької діяльності (художньо-продуктивної, музичної, театралізованої) дитина створює продукт — певний образ. Він може бути

Різнобічні в нас таланти —
Й співаки ми, й оркестранти

матеріальним (картина, колаж, виріб із тіста, глини тощо) або нематеріальним (пісня, танець, театральний образ, пластичний етюд). Проте він завжди привласнений дитиною, оскільки це спосіб маленької особистості заявити про себе.

Опановуючи мову символів у різних видах мистецтва, діти створюють образи для дослідження своїх талантів та формують власне ставлення до світу. У цьому й проявляється їхня залученість у життя.

У мистецьких видах діяльності формуються навички, які стануть базовими для дорослого життя: вміння слухати і чути, дивитися і бачити, естетичний смак, основи декорування, розвиваються дрібна моторика (як основа підготовки руки до письма), інтонаційна та емоційна виразність мовлення, пластичність, чуття ритму (яке є основою читання і письма), засвоюються правила етикету тощо.

Виведенню мистецької освіти дітей дошкільного віку на якісно новий рівень слугує **мистецька рефлексія**:

- ♦ педагогів — щодо власної діяльності (особистісна і професійна) та взаємодії з вихованцями (індивідуальна й колективна);
- ♦ дітей — щодо процесу мистецької діяльності і власного емоційного стану під час сприймання твору мистецтва або власної мистецької діяльності (ретроспективна, ситуаційна, перспективна).

Очевидно, що передумовою формування мистецької рефлексії дитини є залучення всіх учасників освітнього процесу до активної взаємодії та саморозвитку, **організація в ЗДО творчо-розвивального простору**. Такий простір, з одного боку, забезпечує умови для прояву творчості як необхідної базової якості педагога, його самопізнання, розвитку і розкриття як особистості, створення нових соціально значущих духовних цінностей; з іншого — є по суті моделлю взаємодії “педагог — дитина”, яку вихователь приймає і розуміє, усвідомлюючи свою роль та позицію вихованця, урахування ризиків та труднощів й шукаючи оптимальні шляхи їх розв’язання.

Залучення дітей до мистецтва забезпечує розвиток їхньої пізнавальної активності, емоційного інтелекту, створює умови для самореалізації та самовираження під час створення образів, що виключає наслідування зразка, шаблонність, стереотипність, нав’язування дорослим певних способів дій.

Дитина має право вибору, пошуку власних шляхів у мистецькій діяльності. Вона проявляє своє особистісне ставлення до того, що пропонує педагог, і може погодитися або не погодитися із цим.

Навчання без зразка є принциповим для реалізації освітнього напрямку “Дитина у світі мистецтва”. Дитина унікальна за своєю природою, і в неї є безліч способів сприймання предметів та явищ довкілля і, відповідно, їх фіксування. Проте дошкільники часто втрачають свою унікальність, стаючи жертвами упереджених, стереотипних дій з боку дорослих. Серед таких найпоширенішою є вимога щодо використання зразків в освітньому процесі (наслідування зразка вихователя в образотворчості; прямого копіювання дій дорослого в інших видах діяльності). Наявність таких зразків призводить до продукування “робіт під копірку”, гасить бажання уявляти, фантазувати, розмірковувати, знищує творче начало. Наслідуючи дії дорослого, дитина копіює і його світорозуміння.

Мета освітнього напрямку “Дитина у світі мистецтва” — допомогти дитині створити власну картину світу, відображаючи свої враження від нього в художніх образах.

У цьому допоможе правило: **образ створюється від предмета, об’єкта, явища через передачу його характерних ознак**. Але образ може бути створений і з хаосу й лише потім набути тематичного вигляду. Яскравим прикладом цього в малюванні може бути кляксографія, у музиці — какофонія звучання дитячих музичних інструментів, яка перетворюється на “майстерню звуків”, у театралізованій діяльності — маніпуляції з різними атрибутами, що трансформуються в театралізовану гру. Пріоритетне завдання педагога — допомогти дитині усвідомити, що вона хоче донести своїм образом. Без відповіді на це питання створити образ неможливо.

Також педагогу варто усвідомити, що створювати образ — це не те саме, що відтворювати певний об’єкт або явище. Це означає передусім передавати його ознаки, спираючись на пережиті емоційні враження, які формуються в результаті візуального, аудіального, тактильного, кінестетичного та емоційного контакту.

Мистецько-творча компетентність дитини формується як результат реалізації емоційно орієнтованої моделі мистецької освіти. Її основою є діалогічність як спосіб існування та розвитку особистості, що передбачає: емоційну взаємодію з іншою особистістю; здатність створювати художні образи, засновані на особистісній якості образного пізнання світу; спільну діяльність дорослого і дитини в мистецькому середовищі. ■

Освітній напрям “Дитина у світі мистецтва”

**Витяг із Базового компонента дошкільної освіти
(Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція**

Мистецько-творча компетентність — здатність дитини практично реалізувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до різних видів мистецтва, застосовувати елементарні мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності.

Результатом набуття мистецько-творчої компетентності є елементарна обізнаність дитини у специфіці видів мистецтва (художньо-продуктивній, музичній, театральній); ціннісне ставлення до мистецтва і мистецької діяльності; прагнення сприймати мистецтво тощо.

Емоційно-ціннісне ставлення

- Емоційно реагує на прояви краси в довіллі, побуті та творах мистецтва, виявляє ціннісне ставлення до творчості художників, музикантів, співаків, танцівників, письменників.
- Проявляє інтерес до мистецької діяльності (художньо-продуктивної, музичної, театралізованої).
- Позитивно відгукується на пропозиції долучитися до різних видів мистецько-творчої діяльності (як-от малювання, ліплення, аплікація; слухання музики, співи, музична гра, музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах; інсценізація малих літературних творів, розігрування вистав).
- Отримує задоволення від мистецької діяльності.

Примітка. Виділення в документі зроблені редакцією для кращого його сприйняття.

Сформованість знань

- Має елементарні уявлення про різні види мистецтва (художньо-продуктивне, музичне, театральне).
- Розуміє, що мистецтво є результатом творчої діяльності митців та виконавців.
- Виявляє інтерес до творів різних видів мистецтва, впізнає знайомі твори, проявляє до них особисте ставлення, висловлює враження від творів мистецтва, інтерпретує їх.
- Сприймає художній образ та емоційно реагує на нього, елементарно аналізує засоби художньої виразності у творах мистецтва різних видів і жанрів.
- Вирізняє специфіку образів мистецтва: художньо-продуктивного, декоративно-ужиткового, музичного, танцювального, театального.
- Розуміє призначення матеріалів для образотворчості, театального реквізиту, атрибутів образотворчої, театралізованої, музичної діяльності; здатна реалізувати за їх допомогою творчий задум.
- Має уявлення про музичну гру, пісню, хоровод, танець, інструментальну музику.
- Розуміє зміст і колективний характер театальної вистави, знає різні види театру (ляльковий, тіньовий, настільний тощо).

Базовий компонент дошкільної освіти — це Державний стандарт, що визначає вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів освіти дитини дошкільного віку (6 (7) років), а також умови, за яких вони можуть бути досягнуті відповідно до міжнародних стандартів якості освіти.

Нова редакція затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33.

Навички

- ◆ Пов'язує яскравість образу, зміст твору з кольорами, композицією, формою; звуками, ритмами, динамікою, темпом, рухами; мімікою, жестами, римами, монологами, діалогами.
- ◆ Здатна розрізнити основні жанри живопису (портрет, пейзаж, натюрморт, казковий, анімалістичний), музики (вокальні, інструментальні), вистави різних театрів (ляльковий, музичний).
- ◆ Проводить просту аналогію між змістом твору і життям, використовує здатність споглядати довкілля і вслухатися в нього для бачення краси у побуті та мистецтві, набуття досвіду художньо-продуктивної мистецької діяльності.
- ◆ Володіє доступними техніками відображення життєвих вражень та почуттів.
- ◆ Уміє використовувати техніки художньо-продуктивної та декоративно-ужиткової діяльності, експериментує з матеріалами для образотворчості, створює художні образи.
- ◆ Демонструє найпростіші навички виконавської (декламує, передає рухами характерні ознаки персонажа) та глядацької (володіє елементарною культурою поведінки під час свят, концертів в освітніх та мистецьких закладах) культури.
- ◆ Має відповідні вікові навички співу, слухання музики, виконання музично-ритмічних рухів, гри на дитячих музичних інструментах.
- ◆ Проявляє музикальність, уміння передавати настрої, емоції, почуття в музично-руховій і пісенній творчості, музикуванні та музичній грі.
- ◆ Виявляє навички образного мовлення, акторські здібності.
- ◆ Запам'ятовує сюжетну послідовність вистави, своєчасно долучається до театралізованої дії.
- ◆ Ідентифікує почуття та вчинки персонажів із власними.
- ◆ Використовує побутові речі як атрибути театралізованої діяльності.
- ◆ Співпрацює з дітьми, зокрема з особливими освітніми потребами, та дорослими заради досягнення спільного успіху під час мистецької діяльності — художньо-продуктивної, музичної, театралізованої, розваг, свят.
- ◆ Відгукується на пропозиції щодо створення відповідного інтер'єру (до свят), долучається до дорослих під час декорування приміщення.
- ◆ Виявляє елементи естетичного смаку та підтримує естетичні прояви у побуті (доцільність

вибору одягу відповідно до ситуації, культура споживання їжі, сну, відпочинку та праці, культура поведінки й дотримання елементарних правил етикету під час святкування).

- ◆ Демонструє за власним бажанням досвід мистецьких дій у самостійній художній діяльності.
- ◆ Виявляє елементарні навички рефлексії — обмірковує разом з іншими свій мистецький досвід, враження, ставлення до мистецької діяльності.

Участь батьків

Підтримувати процес формування мистецько-творчих навичок дитини батьки можуть шляхом:

- ◆ заохочення бажання дитини займатися різними видами мистецької діяльності;
- ◆ спостережень, позитивного оцінювання та підтримки мистецьких уподобань дитини;
- ◆ схвалення вільного самовираження дитини в самостійній художній діяльності;
- ◆ ігор в акторів, ляльководів, оповідачів, ведучого і учасників концерту;
- ◆ участі в експериментуванні з різними матеріалами для образотворчості, звуками, рухами, словами;
- ◆ слухання з дитиною дитячого пісенного репертуару, інструментальної музики, виконання колясок;
- ◆ заохочення дитини до словотворчості, римування, прояву акторських здібностей;
- ◆ позитивної реакції на дитячі малюнки, виро́би, співи, музично-ритмічні рухи, фрагменти театралізації, створення портфоліо творчих робіт;
- ◆ долучення до спільного перегляду мультфільмів із гарною народною та сучасною музикою, яскравими дитячими образами, підспівування, відтворення персонажів у пластиці, малюнку, сценках;
- ◆ влаштування сімейних свят, розваг із використанням мистецьких видів діяльності;
- ◆ відвідування з дитиною, зокрема й онлайн, театрів, виставок, музеїв, галерей, концертів;
- ◆ активної участі у мистецьких проєктах, святах, розвагах, конкурсах, майстер-класах, інших формах мистецької діяльності, які організовує заклад дошкільної освіти;
- ◆ створення умов для прояву мистецької компетентності у повсякденному житті та побуті (уміння одягатися зі смаком, створювати заатишок у приміщенні, дарувати зіпсованим речам друге життя, декорувати, оздоблювати кулінарні вироби). ■